

СЕКЦІЯ 5

**СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ
ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЙ І РЕГІОНІВ
УКРАЇНИ**

Василь Боркович, аспірант
Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Дмитра Моторного
Керівник: **Володимир Цап**, к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування
Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Дмитра Моторного
м. Запоріжжя, Україна

**АГРАРНИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ
ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Актуальність дослідження. Аграрний сектор України, зокрема виробництво сільськогосподарської продукції, є однією з ключових складових економіки країни. В останні десятиліття Україна зарекомендувала себе як важливий гравець на світовому ринку продовольства, зокрема завдяки значним обсягам виробництва зернових, олійних культур, а також м'яса та молока. Однак аграрний сектор України стикається з цілим рядом викликів, що впливають на продовольчу безпеку не тільки країни, а й світу в цілому. Аналіз цих проблем та можливостей для розвитку дає змогу побачити перспективи для аграрної галузі України в контексті глобальних тенденцій продовольчої безпеки.

Питання аграрної та продовольчої безпеки стали предметом досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, серед яких можна відзначити таких авторів, як Лазарева О. В. [1], Андрощук І. О., Рябоволик Т. Ф., Рябоволик Ю. В. [2], Бойко В. О., Бойко Л. О. [3], Конохов С. В. [4], Хаєцька О. П. [5], Гончарук І. В. [6–7] та інших. В багатьох наукових працях розглядаються аспекти еволюції продовольчої безпеки, її значення та вплив на формування національної стратегії розвитку. Зокрема, наголошується на важливості аграрного сектору для забезпечення продовольчої безпеки та на тому, як воєнний конфлікт впливає на різні галузі економіки, зокрема на забезпечення безпеки країни. Незважаючи на великий обсяг існуючих досліджень з цієї тематики, актуальність і значущість аграрного сектору в контексті продовольчої безпеки України в сучасних умовах вимагає ще глибшого аналізу.

Аграрний сектор економіки має вирішальне значення для забезпечення продовольчої безпеки України. Продовольча безпека означає наявність стабільного доступу населення до достатньої кількості продуктів харчування, які задовольняють їхні харчові потреби та відповідають дієтичним вимогам. У процесі дослідження було визначено ключові аспекти ролі аграрного сектору у забезпеченні продовольчої безпеки України, серед яких:

– виробництво продуктів харчування, де аграрний сектор є основним джерелом постачання таких продуктів, як зернові, м'ясо, молоко, овочі та фрукти. Підтримка стабільності та зростання виробництва в аграрному секторі є критично важливою для забезпечення необхідної кількості продовольства.

– зайнятість населення, оскільки значна частина українців працює в аграрному секторі, особливо в сільському господарстві. Забезпечення стійких умов для розвитку сільських територій та агробізнесу сприяє зниженню рівня безробіття та підтримці економічного розвитку на селі.

– експорт і економічний розвиток, де Україна є однією з провідних країн світу з виробництва та експорту зернових, соняшникової олії, яєць та інших сільськогосподарських товарів. Експорт аграрної продукції сприяє залученню інвестицій, збільшенню доходів від експорту та стабільності економіки.

– розвиток сільських територій, оскільки зростання аграрного сектору стимулює розвиток інфраструктури, освіти та медичних послуг у сільських громадах, що має важливе значення для підвищення якості життя мешканців села [6].

Узагальнюючи, аграрний сектор є ключовим гравцем у забезпеченні продовольчої безпеки України, впливаючи на економічний, соціальний та екологічний аспекти країни. Посилення його стійкості та ефективності є важливим завданням для забезпечення сталого розвитку нації.

Під час аналізу рівня продовольчої безпеки в Україні для оцінки серйозності поточної ситуації в глобальному контексті важливо звернути увагу на світову статистику продовольчої безпеки, яка почала погіршуватися ще з 2020 року, на початку пандемії COVID-19. Російське вторгнення в 2022 році ще більше загострило цю проблему. Порушення поставок сільськогосподарської продукції призвело до виникнення продовольчої кризи та підвищення цін на пшеницю, кукурудзу, паливо та добрива [8]. Отже, труднощі, що виникли в Україні, мають суттєвий вплив на глобальний рівень.

Однією з найбільших проблем стали труднощі з експортом української сільськогосподарської продукції, оскільки Росія активно заблокувала українські порти. У відповідь на це міжнародна спільнота вжила важливих заходів для стабілізації глобальної економічної ситуації. У липні 2022 року Україна уклала угоду з Туреччиною та ООН про транспортування українського зерна через "зерновий коридор" вздовж Чорного моря. Аналогічну угоду було підписано між Туреччиною, ООН та Росією. За даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, завдяки цьому коридору вдалося транспортувати близько 33 мільйонів тонн зерна, що призвело до зниження світових цін на продовольство приблизно на 20% [9].

Наша країна володіє великими площами сільськогосподарських земель високої якості, які активно використовуються в аграрному секторі та мають потенціал генерувати значну додану вартість.

Забезпечення продовольчої безпеки в Україні потребує комплексного підходу та застосування сучасних стратегій. Нами представлені деякі ключові напрямки, які включають:

– сприяння розвитку аграрного сектору, де підтримка та стимулювання

сільського господарства, зокрема використання інноваційних технологій, агроінновацій, оптимізація виробничих процесів та підвищення ефективності, мають важливе значення для забезпечення продовольчої безпеки. Інвестиції в сільське господарство та підтримка сільських господарств сприяють зростанню виробництва та накопиченню продовольчих резервів;

– розвиток агропромислового комплексу та ланцюгів постачання, де сучасні моделі агроіндустрії, включаючи створення ефективних систем збору, зберігання, переробки та розподілу сільськогосподарської продукції, допомагають забезпечити стабільність поставок харчових продуктів на ринок;

– впровадження сучасних технологій, що включає застосування інноваційних методів у сільському господарстві, таких як новітні способи обробітку землі, сучасні сорти рослин, автоматизація виробничих процесів, що дозволяє підвищити ефективність і продуктивність галузі;

– сталий підхід до використання природних ресурсів, що передбачає збереження та раціональне використання земельних, водних та інших природних ресурсів для забезпечення сталого розвитку аграрного сектору;

– загальна політика безпеки харчових продуктів, тобто, удосконалення системи контролю якості та безпеки харчових продуктів, впровадження сучасних стандартів та нормативів є важливим для захисту здоров'я населення та забезпечення високої якості продуктів.

Ці підходи мають на меті створення стійкої та конкурентоспроможної системи продовольчої безпеки, яка враховує сучасні виклики та можливості.

Гарантія глобальної продовольчої безпеки стане реальною лише після припинення агресії з боку Російської Федерації проти України та повернення захоплених територій. Для цього необхідно виконати такі кроки:

1. Забезпечення міжнародною спільнотою безпеки та територіальної цілісності України.

2. Надання глобальної допомоги у розмінуванні та відновленні родючих земель на звільнених територіях.

3. Забезпечення аграріїв пільговими кредитами для відновлення пошкодженої або знищеної техніки та виробничих потужностей через наслідки конфлікту.

4. Привертання іноземних інвесторів шляхом надання пільгових кредитів для відбудови інфраструктури зберігання, транспортування та переробки сільськогосподарської продукції в рослинництві та тваринництві.

5. Впровадження інноваційних технологій для вирощування та обробки сільськогосподарської продукції, що дозволить збільшити експорт продукції з високою доданою вартістю, зокрема в м'ясо-молочній галузі та серед виробників крафтових товарів.

6. Модернізація логістичних шляхів, включаючи приведення ширини української залізничної колії до європейських стандартів за участю іноземного капіталу.

7. Створення умов для безперебійного та безпечного експорту сільськогосподарської продукції морським шляхом з підтримкою міжнародної спільноти та запобігання блокуванню портів агресивними країнами.

Висновки. Аграрний сектор України відіграє ключову роль у формуванні як національної, так і глобальної продовольчої безпеки. В умовах сучасних геополітичних викликів, зокрема повномасштабної воєнної агресії, значення сільськогосподарського виробництва України зросло в контексті стабілізації світових продовольчих ринків. Результати дослідження свідчать, що ефективне функціонування аграрного сектору не лише забезпечує внутрішню потребу країни в основних харчових ресурсах, але й сприяє підтримці економічної стійкості через експортну діяльність.

Водночас, для забезпечення продовольчої безпеки необхідним є комплексний підхід, що включає інвестиції в агротехнології, розвиток інфраструктури, підтримку аграрного бізнесу, удосконалення системи логістики та контроль якості продукції. Також важливим є врахування екологічного аспекту сталого використання природних ресурсів.

З огляду на стратегічний потенціал українського аграрного сектору, його підтримка та розвиток мають стати пріоритетом державної політики та міжнародного співробітництва в контексті досягнення цілей сталого розвитку та забезпечення глобальної продовольчої стабільності.

Список використаних джерел

1. Лазарева О. В. Роль аграрного сектора економіки у формуванні продовольчої безпеки. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 4. С. 722–727
2. Андрощук І. О., Рябоволик Т. Ф., Рябоволик Ю.В. Роль аграрного сектору економіки в забезпеченні продовольчої безпеки України та світу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2022. Вип. 45. С. 10–14
3. Бойко В. О., Бойко Л. О. Продовольча безпека та ризики для аграрного виробництва під час війни в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 41. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-27>
4. Конохов С.В. Конкурентні переваги аграрного сектору України у системі глобальної продовольчої безпеки. *Бізнесінформ*. 2018. № 8. С. 82–87.
5. Томашук І.В., Хаєцька О.П. Вплив аграрного сектору економіки на сталий розвиток сільських територій. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-1>
6. Гончарук І. В., Томашук І. В. Формування стратегії економічного розвитку сільськогосподарського підприємства для підвищення його конкурентоспроможності. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2022. № 4 (62). С. 7–24. URL: [10.37128/2411-4413-2022-4-1](https://doi.org/10.37128/2411-4413-2022-4-1)
7. Гончарук І. В., Томашук І. В. Вплив інноваційних процесів на підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2023. № 1. (63). С. 30–47. URL: [10.37128/2411-4413-2023-1-3](https://doi.org/10.37128/2411-4413-2023-1-3)
8. Metych M. Global food security | Description & Components. Encyclopedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/global-food-security>
9. How is Ukraine exporting its grain now the Black Sea deal is over? BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news/world-61759692>